

Danmark oversætter Bibelen

Fun Facts til Danmark Oversætter Bibelen, Oversætterdag 2017:

Alt det, du troede, du vidste stod i Bibelen

Ofte er det kunsten, som er synderen, der har givet os en række uudslettelige billeder af bibelscener, som slet ikke findes i Bibelen!

Adam og Eva spiste af æblet. Første Mosebog 3,1-6

Det var ikke et æble, men bare en uspecificeret frugt, der sendte Adam og Eva ud af paradiset. Muligvis er opfattelsen opstået, fordi æble på latin hedder *malus*, som også betyder ond eller dårlig. Og muligvis er det bare, fordi æblet er den mest almindelige frugt, vi kan forestille os.

Jonas blev slugt af en hval. Jonas' Bog 2,1

Da oversættelsen af Jonas' Bog til nudansk blev anmeldt i Kristeligt Dagblad, beklagede anmelderen sig over, at oversætterne havde slettet den hval, som Jonas blev slugt af, og erstattet den med en stor fisk. Men i virkeligheden er der i den hebraiske tekst slet ikke tale om en hval, men et havdyr, en stor fisk. Og der har aldrig været en hval i den danske bibeltekst. Her må man til billedbibler, børnebibler eller Disneys Pinocchio.

Kain slog Abel ihjel med en æselkæbe. Første Mosebog 4,8

Nej, men Kain bruger en æselkæbe til at slå sin bror Abel ihjel med i irske og angelsaksiske tekster fra det 9. årh. og i kunstneriske fremstillinger af episoden fra den tidlige middelalder. Sandsynligvis med inspiration fra Dommerbogen 15,15, hvor Samson bruger en æselkæbe som mordvåben. I Første Mosebog står der bare, at Kain overfalder Abel og slår ham ihjel, men ikke hvordan.

Paulus blev slået af hesten, da han mødte den opstandne Kristus. Apostlenes Gerninger 9,3

I Apostlenes Gerninger oplever Paulus en voldsom omvendelse fra at være en indædt forfølger af de kristne til at blive en lige så indædt forkæmper og missionær for den kristne tro. Det sker, da han møder den opstandne Kristus og bliver slået ned af sin hest af overvældelse og stråleglans. Sådan ser mange det for sig, hvis de skal se

situationen for deres indre blik. Men det er nu maleren Caravaggios ikoniske maleri af Paulus' omvendelse, der har givet os det billede. I teksten står der simpelthen, at Paulus blev kastet til jorden. Hesten er der ikke spor af.

Dalila klippede håret af Samson, så han blev svag. Dommerbogen 16,9

"Løb Samson, løb, op på mærkerne og start! Når Dalila tager saksen frem, så' det væk i en vældig fart". En gammel slager fra 1960'erne synger historien om, hvordan Dalila greb saksen og klippede hans imponerende hårpragt af, kilden til hans styrke. Men i bibelteksten står der, at hun tilkaldte en mand, som gjorde det beskidte arbejde for hende og klippede Samson.

Helligtrekonger. Matthæusevangeliet 2,1-11

Stjernen leder de hellige tre konger, også kendt som de tre vise mænd, hele vejen til stalden i Betlehem, hvor de finder det lille Jesusbarn og falder til jorden for at tilbede ham. Blandt andet giver de ham gaver – guld, røgelse og myrra, som er indtørret gummiharpiks, et stærkt aromatisk og dyrt krydderi. Måske er det derfor, at man efterhånden har besluttet sig for, at der var tre mænd, og at de var konger: der var tre gaver, og de var så kostbare, at man måtte være meget fornem for at have råd til dem. I middelalderen kom der mere og mere fyld på fortællingen om de vise mænd fra Østerland. Man gav dem blandt andet navne – Kaspar, Melchior og Balthazar. Og man knyttede dem til hver deres verdensdel – Asien, Europa og Afrika. Derfor er den ene af vismændene, ofte Balthazar, traditionelt afbildet som sort afrikaner. Men det er altså ikke hentet i bibelteksten.

Der er mange dyr i juleevangeliet. Lukasevangeliet 2

Maria red jo på et æsel og der var okser i stalden! Ja, måske. Der er i hvert fald mange dyr i både julekrybber, krybbespil og julesalmer. Men i selve teksten i Lukasevangeliets kapitel 2 er der ikke nævnt nogen dyr.

Moses havde horn i panden. Anden Mosebog 34,29-35

Turister med iPhones står i kø i Rom for at tage billeder af Michelangelos gravmæle for Pave Julius d.2. med en imponerende marmor-Moses, der holder tavlerne med de ti bud. Han har et intenst blik, vilt skæg – og horn i panden. Den overraskende detalje har Michelangelo hentet i Bibelen – eller har han? Da Moses kommer ned fra bjerget med lovtavlerne, fortæller den hebraiske bibeltekst, at han har stråleglans fra sit ansigt, fordi han har været tæt på Gud. Men en skrivefejl, fra dengang man skrev og kopierede bøger i hånden, betød, at der i den latinske bibeloversættelse kom til at stå, at han kom ned fra bjerget med horn. Det er selvfølgelig rettet siden, men Michelangelos statue minder os stadig om det!